[2018] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 951

ਕਮਿਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਮਹਿੰਦਰਾ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰਾ ਲਿਮਟਿਡ ਐੱਮ.ਡੀ. ਰਾਹੀਂ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6949-6950 ਆਫ 2004)

24 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2018

[ਆਰ. ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਆਮਦਨ ਕਰ ਐਕਟ, 1961 - ਧਾਰਾ 28(iv) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 41(1) - ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ, ਟੈਕਸਯੋਗਤਾ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਰਜ਼ਾਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ 57,74,064/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲੈਣਦਾਰ-ਉਧਾਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਕੀ - ਧਾਰਾ 28(iv) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਰਚੀ ਵਜੋਂ ਟੈਕਸਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 41(1) ਅਧੀਨ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਛੋਟ ਵਜੋਂ ਟੈਕਸਯੋਗ ਹੈ? ਰੱਖੀ ਗਈ: 57,74,064/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਨਕਦ ਰਸੀਦ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਧਾਰਾ 28 (iv) ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਭ ਜਾਂ ਪਰਚੀ ਪੈਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਾਭ ਜਾਂ ਪਰਚੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, 57,74,064/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਟੈਕਸ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। 28 (iv) ਧਾਰਾ 41(1) ਵਪਾਰਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਛੋਟ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਛੋਟ ਵਪਾਰਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਾਰਾ 41(1) ਨਹੀਂ

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

1.1 ਲੈਣਦਾਰ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ "ਛੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ" ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਕਪਾਸੜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਛੋਟ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੋਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵ, ਮੂਲ ਧਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਛੋਟ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਛੋਟ, ਜਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਰਕਮ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਛੋਟ। ਇਸ ਲਈ, ਲੈਣਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਛੋਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਨਕਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਣਦਾਰ/ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰਸੀਦ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 11][957- ਐਫ]

1.2 ਆਮਦਨ ਕਰ ਐਕਟ, 1961 ਦੀ ਧਾਰਾ 28 (iv) ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਾਲ ਹੀ, ਧਾਰਾ 28 (iv) ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਲਾਭ ਪੈਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ

ਹੈ ਕਿ 57,74,064/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਨਕਦ ਰਸੀਦ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 28 (iv) ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਜੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਭ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਾਭ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ 57,74,064/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 (iv) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਟੈਕਸ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 13][958- ਸੀ-ਈ]

1.3 ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41(1) ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਲ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ, ਖਰਚ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭੱਤਾ ਜਾਂ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ, ਜੇਕਰ ਲੈਣਦਾਰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਦੇਣਦਾਰੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਦੇ ਤਹਿਤ ਟੈਕਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਦੇਸ਼ ਸਧਾਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲਾਭ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਦੋਹਰੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਬਚ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਛੋਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਜੇਸੀ ਨੂੰ 6% ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36 (1) (iii) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਆਜ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੀਆਈਟੀ (ਏ)ਨੇ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 (1) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਅਮੋਰਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਮੋਰਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਇੱਕ ਲੇਖਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਘਟਾਓ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਘਟਾਓ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਟੁੱਟਣਾ। ਇਸ ਲਈ, ਪਿਛਲੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਟੌਤੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਘਟਣ ਕਾਰਨ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਆਜ 'ਤੇ। [ਪੈਰਾ 15][959-ਬੀ-ਈ]

1.4 ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੇਜੇਸੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖਰੀਦ ਪਲਾਂਟ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਟੂਲਿੰਗ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਸੰਪਤੀ ਹਨ। ਉਕਤ ਖਰੀਦ ਰਕਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਖਾਤੇ ਜਾਂ ਲਾਭ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਡੈਬਿਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 'ਵਪਾਰ ਦੇਣਦਾਰੀ' ਅਤੇ 'ਹੋਰ ਦੇਣਦਾਰੀ' ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 (1) ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਵਪਾਰਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 16][959- ਐਫ-ਐਚ]

1.5 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 (iv) ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ 57,74,064/- ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨਕਦ ਜਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ; ਅਤੇ ਧਾਰਾ 41(1) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਵਪਾਰਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਵਿਆਜ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਤੋਂ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36(1)(iii) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 17][960- ਏ-ਬੀ]

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6949-6950 ਆਫ਼ 2004।
29.01.2003 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੁੰਬਈ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ ਆਰ. ਏ. ਨੰਬਰ 1561(ਬੌਮ) ਆਫ਼ 1982 ਅਤੇ ਆਰ. ਏ. ਨੰਬਰ 5161/ਬੀ/80 ਵਿੱਚ।
ਨਾਲ
2012 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5320, 5319, 890, 3624, 1214, 780, 2164 ਅਤੇ 7951
2018 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4435, 4434, 4442, 4441, 4609, 4436, 4545, 4539 ਅਤੇ 4546।

2010 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10169 ਅਤੇ 10168
2011 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5751
2014 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4345
2015 ਦੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6942

ਐਸ.ਗਣੇਸ਼, ਅਜੈ ਵੋਹਰਾ, ਅਰਵਿੰਦ ਪੀ.ਦਾਤਾਰ, ਗੁਰੂਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ, ਰਮੇਸ਼ ਪੀ.ਭੱਟ, ਜੇ.ਡੀ.ਮਿਸਤਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅਰਿਜੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਰਿਤੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੇਖਾ ਪਾਂਡੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿਲ ਕਟਿਆਰ, ਅਮਰ ਦਵੇ, ਪੀ.ਐਸ. ਸੁਧੀਰ, ਰਿਸ਼ੀ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰੂਤੀ ਜੋਸ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਭੋਸ਼੍ਰੀ ਸਿਲ, ਸੀ.ਐੱਨ. ਸ਼੍ਰੀਕੁਮਾਰ, ਅਮਿਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਟੀ.ਜੀ. ਨਰਾਇਣਨ ਨਾਇਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਵਿਤਾ ਝਾਅ, ਉਦਿਤ ਨਰੇਸ਼, ਪ੍ਰਤਾਪ ਵੇਣੂਗੋਪਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਰੇਖਾ ਰਮਨ, ਅਨੁਜ ਸਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਮ/ਨਿਹਾਰਿਕਾ, ਕੇ ਜੇ ਜੈਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਰਜਤ ਜਰੀਵਾਲ, ਸਾਹਿਲ ਨਾਰੰਗ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਨੇਹਲ ਕਕਰਨੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭਰਤ ਗੁਪਤਾ, ਮੈਸਰਜ਼ ਖੇਤਾਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਸਤਯੇਨ ਸੇਠੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ। ਆਰਤਾ ਤਰਨਾ ਪਾਂਡਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਰਗੀ ਸੇਠੀ, ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਇਲ, ਬੀ.ਵੀ. ਬਲਰਾਮ ਦਾਸ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ। ਵਨੀਤਾ ਭਾਰਗਵ, ਅਜੈ ਭਾਰਗਵ, ਰੋਨੀ ਓ. ਜੌਹ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਵੇਤਾ ਕਾਬਰਾ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਬੈਰਾਗੀ, ਭਾਰਗਵ ਵੀ. ਦੇਸਾਈ, ਅਕਸ਼ਤ ਮਾਲਪਾਨੀ, ਰਸ਼ਮੀਕੁਮਾਰ ਮਨੀਲਾਲ ਵਿਥਲਾਨੀ, ਮਨੀਸ਼ ਕੇ. ਬਿਸ਼ਨੋਈ, ਦੇਵੇਂਸ਼ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਅਨੁਰਾਗ ਭੱਟ, ਰਬਿਨ ਮਜ਼ੂਮਦਾਰ, ਐਮ ਸ਼ੰਧੂ, ਸਿੰਧੂ। ਖੇਤਾਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਗੁਨਮ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ, ਅਮਰ ਦਵੇ,

ਪੀ. ਐੱਸ. ਸੁਧੀਰ, ਰਿਸ਼ੀ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਮਿਸ. ਸ਼ਰੂਤੀ ਜੋਸ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਭੋਸ਼੍ਰੀ ਸਿਲ, ਪੰਕਜ ਭਾਟੀਆ, ਨਿਪੁਨ ਗੋਇਲ, ਧਰੁਵ ਸੁਰਾਣਾ, ਅਸ਼ੀਸ਼ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭਾਰਤੀ ਤਿਆਗੀ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ, ਰਾਕੇਸ਼ ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਏ. ਵੇਨਯਾਗਮ ਬਾਲਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿਲ ਕਟਿਆਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਵਿਤਾ ਝਾਅ, ਮੈਸਰਜ ਸ. ਪਾਰੇਖ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਐਡਵ. ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਰ. ਕੇ. ਅਗਰਵਾਲ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6949-6950 ਆਫ 2004

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ 29.01.2003 ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੁਆਰਾ ਆਰ.ਏ. ਨੰ.1561 (ਬੌਮ)/1982 ਅਤੇ ਆਰ.ਏ. ਨੰ.5161/ਬੀ/80 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਮਾਲੀਆ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਵਾਲਾ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ') ਦੁਆਰਾ 16.08.1982 ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਜੁੜੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

3. ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ:-

(ਓ) ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਸਹੀ ਸਮਝ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਮਦਨ ਕਰ ਵਿਭਾਗ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਮਾਲੀਆ') ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇੱਥੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਮਹਿੰਦਰਾ ਐਂਡ ਮਹਿੰਦਰਾ ਲਿਮਟਿਡ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਉੱਤਰਦਾਤਾ') ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਹੈ।

(ਅ) ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ, ਐਫਸੀ-150 ਅਤੇ ਐਫਸੀ-170 ਮਾਡਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਜੀਪ ਉਤਪਾਦ ਲਾਈਨ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, 18.06.1964 ਨੂੰ, ਇਸਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਕੈਸਰ ਜੀਪ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਕੇਜੇਸੀ') ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਜੇਸੀ ਨੇ ਡਾਈਜ਼, ਵੈਲਡਿੰਗ ਉਪਕਰਣ ਅਤੇ ਡਾਈ ਮਾਡਲ ਅਸੈਸਰੀ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਟੂਲਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਕੀਮਤ $6,50,000/- 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗਤ, ਬੀਮਾ ਅਤੇ ਭਾੜਾ (ਸੀਆਈਐਫ) ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ ਲੈ ਲਈਆਂ। ਉਕਤ ਟੂਲਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਕਰਣ ਕੈਸਰ ਜੀਪ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਸਹਾਇਕ ਕੰਪਨੀ ਕੈਸਰ ਜੀਪ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਕੇਜੇਸੀ) ਰਾਹੀਂ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

(ਸੀ) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਟੂਲਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ, ਕੇਜੇਸੀ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ 10 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਯੋਗ 6% ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ 07.06.1965 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (ਆਰਬੀਆਈ) ਨੂੰ ਉਕਤ ਕਰਜ਼ਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ। ਆਰਬੀਆਈ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਉਕਤ ਕਰਜ਼ਾ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

(ਡੀ) ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨ ਮੋਟਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਏਐਮਸੀ) ਨੇ ਕੇਜੇਸੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਜੇਸੀ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੂਲ ਰਕਮ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਾਅਦਾ ਨੋਟਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਰਿਪੱਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ 17.02.1976 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀ।

(ਈ) 30.06.1976 ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਟਰਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਮੋਟਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਵਜੋਂ 57,74,064/- ਰੁਪਏ ਦਿਖਾਏ। ਰਿਟਰਨ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਆਈ.ਟੀ.ਓ.) ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਛੋਟ ਦੇ ਨਾਲ, ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਦੇਣਦਾਰੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਈ.ਟੀ.ਓ. ਨੇ, ਮਿਤੀ 03.09.1979 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 57,74,064/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਐਕਟ, 1961 (ਸੰਖੇਪ 'ਆਈਟੀ ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 28 ਦੇ ਤਹਿਤ ਟੈਕਸਯੋਗ ਹੈ।

(ਐਫ) ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਅਪੀਲਾਂ) ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿ ਨੰਬਰ ਸੀਆਈਟੀ(ਏ) ਵੀ/ਸੀਸੀਆਈਵੀ/ਆਈਟੀ /261/79-80 ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ. (ਅਪੀਲਾਂ), ਮਿਤੀ 23.03.1981 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ ਆਈ.ਟੀ.ਓ. ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

(ਜੀ) ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਅਤੇ ਮਾਲ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅੱਗੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਨੰਬਰ 2007 (ਬੰਬ) 1981 ਅਤੇ 2132 1981 ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਮਿਤੀ 16.08.1982 ਦੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ.ਆਈ.ਟੀ. (ਅਪੀਲਾਂ) ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ।

(ਐੱਚ) ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਮਾਲ ਨੇ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਵਾਲਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇੱਕ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਮਾਲ ਦੁਆਰਾ। 29.01.2003 ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਕੁਝ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

(i) ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲਾਂ ਮਾਲ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

4. ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਨੂੰ ਘੋਖਿਆ।

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਨੁਕਤੇ:-

5. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਛੋਟਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੇਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਕੈਸਰ ਜੀਪ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ 57,74,064/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ਾਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਟੈਕਸਯੋਗ ਆਮਦਨ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ:-

6. ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਮਾਲ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ। 57,47,064/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਅਮਰੀਕਨ ਮੋਟਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਵਜੋਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਇਸਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕੈਸਰ ਜੀਪ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਲਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਜੀਪਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਡਾਈ, ਔਜ਼ਾਰ ਆਦਿ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਅਮਰੀਕਨ ਮੋਟਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਕੈਸਰ ਜੀਪ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ, ਸਦਭਾਵਨਾ, ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਭ, ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਮੋਟਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ੇਅਰ ਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਅਚਾਨਕ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ, ਜਿਸਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪੂੰਜੀ ਰਸੀਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਛੋਟ ਵਜੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

7. ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਰਕਮ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਛੋਟ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਆਮਦਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਇੱਕ ਰਕਮ ਜੋ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮਾਲੀਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਧਾਰਾ 28(iv) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

8. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੈਸਰ ਜੀਪ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਕੇਜੇਆਈਸੀ) ਨੇ ਟੂਲਿੰਗ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਕੈਸਰ ਜੀਪ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਕੇਜੇਸੀ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸੁਤੰਤਰ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸਨ। ਟੂਲਿੰਗਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਚਿਆ, ਉਹ ਇੱਕ ਰਿਣਦਾਤਾ ਅਤੇ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸੀ। ਟੂਲਿੰਗਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰੈਡਿਟ 'ਤੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਇੱਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕੀਤੇ ਖਰੀਦ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

9. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੇਜੇਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ $650,000 ਦੀ ਰਕਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀਆਂ ਖਾਤਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਬੈਲੇਂਸ ਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ "ਕਰਜ਼ੇ-ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਰਕਮ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਛੋਟ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂੰਜੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਚਰਚਾ:-

10. "ਕਰਜ਼ਾ" ਸ਼ਬਦ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਕਦੀ ਦੀ ਰਕਮ ਜੋ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਆਜ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮੂਲ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

11. ਇਹ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਲੈਣਦਾਰ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ "ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ" ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਕਪਾਸੜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਛੋਟ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੋਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵ, ਮੂਲ ਰਕਮ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਛੋਟ ਜਾਂ ਅਦਾਇਗੀਯੋਗ ਵਿਆਜ, ਜਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਰਕਮ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਛੋਟ। ਇਸ ਲਈ, ਲੈਣਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਨਕਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਜ਼ਦਾਰ/ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਰਸੀਦ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਛੋਟਾ ਪਰ ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲੈਣਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 (iv) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਰਕੁਇਸਿਟ ਵਜੋਂ ਟੈਕਸਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਛੋਟ ਵਜੋਂ ਟੈਕਸਯੋਗ ਹੈ।

12. ਪਹਿਲਾ ਮੁੱਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 (iv) ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ:-

"28. ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਲਾਭ। ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਆਮਦਨ "ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਲਾਭ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਆਮਦਨ-ਟੈਕਸ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ,

XXX

(iv) ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਾਭ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਲ, ਭਾਵੇਂ ਪੈਸੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ;

13. ਆਈ.ਟੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 (iv) ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ, ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਾਲ ਹੀ, ਆਈ.ਟੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 (iv) ਦੀ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਲਾਭ ਪੈਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ 57,74,064/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਕਾਰਨ ਨਕਦ ਰਸੀਦ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 (iv) ਜੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਭ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਾਭ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ 57,74,064/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 (iv) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਟੈਕਸ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

14. ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦਾ ਜੋ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 (1) ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ। ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:
"41. ਟੈਕਸ ਯੋਗ ਲਾਭ।- (1) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਲ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੇ-ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ, ਖਰਚ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭੱਤਾ ਜਾਂ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, -
(ਏ) ਪਹਿਲੇ-ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ, ਭਾਵੇਂ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਖਰਚ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਕਮ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਵਪਾਰਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੁਆਫ਼ੀ ਜਾਂ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ ਦੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਲਾਭ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ-ਕਰ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ਾ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭੱਤਾ ਜਾਂ ਕਟੌਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਸਾਲ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਜਾਂ
X X X"

15. ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਘੋਖਣ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਲ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ, ਖਰਚ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭੱਤਾ ਜਾਂ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ

ਦੌਰਾਨ, ਜੇਕਰ ਲੈਣਦਾਰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਦੇਣਦਾਰੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਦੇ ਤਹਿਤ ਟੈਕਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਦੇਸ਼ ਸਧਾਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਲਾਭ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਦੋਹਰੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਬਚ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਅਜਿਹੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਛੋਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਟੌਤੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ। ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਜੇਸੀ ਨੂੰ 6% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਵਿਆਜ ਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਮੁਲਾਂਕਣਕਰਤਾ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36 (1) (iii) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਆਜ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਆਈਟੀ (ਏ)ਨੇ ਆਈ.ਟੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 (1) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਅਮੋਰਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਮੋਰਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਇੱਕ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਘਟਾਓ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਘਟਾਓ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਟੁੱਟਣ ਅਤੇ ਟੁੱਟਣ ਲਈ। ਇਸ ਲਈ, ਪਿਛਲੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਟੌਤੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਘਟਣ ਕਾਰਨ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਆਜ 'ਤੇ।

16. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੈਸਰ ਜੀਪ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖਰੀਦ ਪਲਾਂਟ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਟੂਲਿੰਗ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਸੰਪਤੀ ਹਨ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਖਰੀਦ ਰਕਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਖਾਤੇ ਜਾਂ ਲਾਭ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਡੈਬਿਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਥੇ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ 'ਵਪਾਰ ਦੇਣਦਾਰੀ' ਅਤੇ 'ਹੋਰ ਦੇਣਦਾਰੀ' ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 (1) ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਛੋਟ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਵਪਾਰਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਵੇਗਾ।

17. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ:

(ਏ) ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 28 (iv) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ 57,74,064/- ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨਕਦ ਜਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

(ਬੀ) ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 (1) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਵਪਾਰਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਲ ਵਿੱਚ

ਵਿਆਜ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36 (1) (iii) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

18. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਜੁੜੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਖੁਦ ਚੁੱਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ